

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Володимир РАСЕВИЧ, кандидат біологічних наук, ORCID: 0000-0002-3860-3507

Ірина РАСЕВИЧ, науковий співробітник, ORCID: 0000-0002-4728-7913

Черкаська державна сільськогосподарська дослідна станція

«Інститут землеробства Національної аграрної академії наук України»

вул. Докучаєва, 13, с. Холодніанське, Черкаський район, Черкаська обл., 20731, Україна

e-mail: rasev@ukr.net

У статті розглядається поняття інноваційної діяльності, яка тісно пов'язана з конкурентоспроможністю аграрних підприємств, що пропонують свої товари чи послуги на регіональних та міжнародних ринках. Описані основні етапи впровадження нових продуктів, які є ключовою характеристикою інноваційної діяльності. Проведено дослідження факторів, які сповільнюють використання інновацій на підприємствах, а також тих, що ускладнюють їх інтеграцію у виробництво та переробку сільськогосподарської продукції. Окреслено виклики зовнішнього середовища, які перешкоджають впровадженню інновацій в агропромисловому комплексі, зокрема, на рівні держави щодо створення дієвого механізму для підтримки інноваційної діяльності. Значну увагу приділено перспективним напрямкам розвитку інновацій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності підприємства. Охарактеризовані основні напрямки сучасної модернізації агросектору. Визначено ключові характеристики конкурентних переваг аграрних підприємств, які формуються через постійне вдосконалення, розвиток конкурентного потенціалу, володіння достатніми ресурсами, глобальне бачення перспектив та ефективну розробку і впровадження конкурентних стратегій у контексті міжнародної діяльності. Проаналізовано сучасні тенденції впровадження інновацій в аграрному секторі України, їх вплив на ефективність виробництва та рентабельність. Визначено основні бар'єри на шляху інноваційного розвитку та запропоновано шляхи їх подолання. Обґрунтовано важливість активного розвитку інноваційного капіталу та посилення діяльності у сфері наукових досліджень і розробок як основних механізмів створення новітніх проєктів і технологій, що виступають фундаментом міжнародної конкурентоспроможності.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, впровадження, інноваційні процеси, інвестиції.

Стаття з відкритим доступом на умовах ліцензії Creative Commons

Вступ

На нинішньому етапі еволюції українського аграрного сектору ключове значення має інтеграція передових технологій та надбав науково-технічного прогресу (Baluan, 2022). Інновації виступають інструментом підвищення продуктивності, а також адаптації підприємств до змін у соціально-економічному та політичному ландшафті (Volodin, 2006). Наразі становлення інноваційної системи в агросекторі України відбувається в надзвичайно складних умовах (Logosha, 2023): збройна агресія з боку Росії спричинила знищення інфраструктури, зменшення посівних площ, людські втрати та вимушене переміщення громадян. Високий рівень інфляції, валютні коливання та брак ресурсів ускладнюють інвестування в інновації та роблять їх менш привабливими для бізнесу. До того ж обсяг державних видатків на науку в Україні залишається одним з найнижчих в Європі. Низькому рівню сприйняття інновацій сприяє небажання інвесторів брати на себе ризики, пов'язані з їх впровадженням та значний розрив між науковими дослідженнями і їх реальним застосуванням у виробництві. В таких обставинах вкрай важливо розробити комплексні заходи, спрямовані на стимулювання інноваційної діяльності, залучення інвестицій та наукових ресурсів, підвищення рівня освіти та формування

інноваційної культури в суспільстві, а також сприяння співпраці між державним сектором, приватним бізнесом та науковими закладами (Vergunov, 2019).

Особливо в перші місяці війни багато господарських організацій зазнали великих втрат. Проте в цілому підприємства продовжують свою діяльність, адаптуючись до нових суворих умов, стикаючись з новими викликами та намагаючись вирішувати принципово нові завдання. Для досягнення всього цього необхідно активізувати інноваційну діяльність у всіх бізнес-процесах підприємства, від виробництва, маркетингу та продажів до управління командою. Це означає, що підприємства повинні вміти добре керувати інноваціями, щоб вижити на ринку та добре адаптуватися до змін.

Інноваційна діяльність для українських аграрних підприємств потребує значних змін. Вони стосуються модернізації виробничого обладнання, впровадження нових технологій, розширення інтелектуального потенціалу підприємства (Chikov, 2024; Sabluk, 2010). Головною проблемою активізації інновацій є забезпечення необхідного обсягу фінансових ресурсів. Ключові фінансові бар'єри, з якими сьогодні стикаються аграрії, включають

обмежений доступ до довгострокового фінансування, відсутність інвестиційних програм на місцевому рівні, низьку привабливість аграрного бізнесу для іноземних інвесторів, відсутність механізмів державного стимулювання інноваційної діяльності (Vernyuk, 2021).

Власні ресурси часто не дозволяють аграрним підприємствам впроваджувати високовартісні інновації, а можливі зовнішні інвестори вимагають фінансової стабільності. Багато підприємств не мають стратегій розвитку з урахуванням сучасних технологій, що робить інвестиції ризикованими (Kaletnik, 2020; Siga, 2020). Значною проблемою є слабкий розвиток інфраструктури підтримки, що обмежує доступ до аграрних хабів, технопарків, консультаційних послуг та державних стимулів, знижує привабливість інноваційної активності. Брак цифрових рішень у сфері логістики, управління, моніторингу ґрунтів і кліматичних умов обмежує ефективність навіть тих інновацій, які вже запроваджуються (Honcharuk, 2023).

На превеликий жаль у сучасних умовах українське сільське господарство демонструє показники продуктивності та ресурсовикористання, що значно поступаються сільськогосподарському виробництву розвинених країн. Це вказує на обмежене та недостатньо ефективне використання наявних можливостей, а іноді й на фактичне знищення сільськогосподарських земель, що призводить до втрати їх як ключового виробничого ресурсу (Yurchuk, 2021). Інтенсивне вирощування монокультур без дотримання сівозміни, надмірне використання хімікатів, відсутність відновлення родючості — усе це

Результати та обговорення

Інноваційна діяльність охоплює широкий спектр процесів: від наукових досліджень і розробок до організаційних змін та маркетингових стратегій. Але впровадження нових продуктів і послуг — це та «видима частина айсберга», яка безпосередньо впливає на ринок, споживача та прибутковість підприємства. Саме через нові продукти інновації стають доступними суспільству, і саме вони часто визначають конкурентоспроможність компанії чи галузі (Honcharuk, 2023; Prokhorova, 2019).

Підприємства, які займаються інноваціями, здатні створювати продукти, які активно відповідають потребам споживачів, а також адаптуються до змін на ринку. Це дозволяє не лише задовольняти існуючий попит, а й відкривати нові сегменти ринку, що може призвести до підвищення прибутковості (Blishchuk, 2024). Інноваційні продукти та послуги також здатні підвищити імідж компанії на ринку, що в свою чергу сприяє залученню нових клієнтів і партнерів (Andrade, 2020).

Впровадження нових продуктів і послуг — це складний процес, який вимагає стратегічного планування, дослідження ринку, тестування та ефективної маркетингової кампанії (Khaetska, 2022).

спричиняє зниження продуктивності земель і навіть їх знищення. Відсутність жорсткого регулювання щодо використання агрохімії, розорення прибережних смуг, вирубка лісосмуг — усе це шкодить не лише довкіллю, а й майбутньому врожаю. Значні площі сільгоспугідь опинилися під окупацією або були заміновані. Це не лише зменшує загальні площі для обробітки, а й ускладнює логістику та експорт (Chikov, 2022).

Отже посилення конкурентоспроможності аграрних підприємств є стратегічним завданням, особливо для України, яка має потужний науковий потенціал, але часто стикається з проблемами комерціалізації, фінансування і міжнародної інтеграції. Саме тому це питання потребує детального вивчення.

Мета дослідження — визначити вплив інноваційної діяльності на конкурентоспроможність аграрних підприємств України та запропонувати заходи для стимулювання інноваційного розвитку в агросекторі.

Матеріали і методи

Методика дослідження передбачає використання комплексу взаємопов'язаних методів, які забезпечують всебічне, об'єктивне й логічне вивчення предмета дослідження. Зокрема, застосовано такі методи: діалектичний, монографічний, індукція і дедукція, аналіз і синтез, системний підхід, порівняльний аналіз. Для дослідження інноваційної діяльності з урахуванням її динаміки, структури, взаємозв'язків та перспектив розвитку були використані статистичний, аналітико-описовий та порівняльний методи.

Основні етапи впровадження нового продукту або послуги представлені на рисунку.

На першому етапі необхідно визначити цільову аудиторію, дослідити конкурентів та здійснити оцінку попиту. Другий етап пов'язаний зі створеннями мінімально життєздатного продукту, проведенням опитувань і аналізом ринку. На наступному етапі відбувається технічна розробка нового продукту з випробуванням якості та оцінкою економічної доцільності. Визначення унікальної торгової пропозиції — це четвертий етап, до якого підключається розробка рекламної кампанії та вибір каналів просування. Безпосередній запуск продукту з урахуванням оптимального часу виходу на ринок — найбільш ризиковий етап впровадження, оскільки пов'язаний з першими промоакціями та продажами. І на останньому етапі аналізуються продажі, збираються відгуки клієнтів та обговорюються можливі зміни і оновлення. Цей підхід дозволяє перетворити наукові розробки на реальні продукти, що мають високу додану вартість та конкурентоспроможність на ринку (Ludvik, 2024).

У сучасній глобальній економіці знань рушійною силою сталого розвитку стає не сировина чи масове виробництво, а інноваційний капітал — сукупність знань, ідей, технологій та навичок, що

створюють нову цінність (Mishchenko, 2023). Водночас наукові дослідження і розробки формують основу для нових відкриттів, проривів у технологіях та економічного зростання. Їхнє посилення є критично важливим для кожної держави, яка прагне бути

конкурентоспроможною на світовій арені. Країни, які не інвестують у науку, приречені залишатися споживачами чужих ідей, а не творцями власного майбутнього (Dankevych, 2021)

Рисунок. Основні етапи впровадження нового продукту або послуги (джерело: зведено та доповнено авторами)

Умовами успішного розвитку наукових досліджень є поєднання ефективного управління наукою, міжнародної кооперації, інноваційної активності та сприятливого інституційного середовища. Запровадження сучасних механізмів фінансування, стимулювання комерціалізації наукових розробок та міжнародна інтеграція дозволять забезпечити сталий розвиток наукової діяльності та її конкурентоспроможність на глобальному рівні (Yuan, 2022).

Забезпечення конкурентоспроможності власних розробок в контексті економічних інтересів України є стратегічним завданням для зміцнення національної економіки, розвитку технологічного потенціалу та зменшення залежності від імпорتنих рішень.

Конкурентоспроможність українських розробок залежить від інноваційного розвитку, ефективної державної політики, інтеграції у світові ринки та підтримки людського капіталу. Інвестування в технології та науку дозволить Україні зміцнити свої позиції в глобальній економіці та забезпечити економічну безпеку (Pidvalna, 2022).

Станом на сьогодні частка інноваційних підприємств в Україні, за різними оцінками, становить лише 14,5 % (Lutsii, 2022). Цей показник є недостатнім для забезпечення ефективного сучасного розвитку країни загалом.

Спроможність до інноваційного розвитку залежить від інноваційного потенціалу підприємства, тобто його здатності реалізовувати нововведення відповідно до обраного стратегічного напрямку розвитку. Реалізація інноваційної діяльності визначається потенціалом підприємства та умовами, які або сприяють, або перешкоджають здійсненню інновацій (Rasevych, 2022).

Серед основних причин низького рівня сприйняття інноваційних процесів можна виділити:

- ступінь зношення виробничих фондів підприємств;

- нестачу висококваліфікованих інженерно-технічних і робітничих кадрів;
- супротив працівників до нововведень;
- небажання керівників брати на себе додаткові ризики та відповідальність;
- брак інвестицій у розвиток інноваційної інфраструктури (Bondarchuk, 2022).

Підприємства, що активно впроваджують інновації, перебувають у зоні підвищеного ризику. Проте зростання прибутків, зниження витрат і розширення ринків збуту стимулюють їх до впровадження конкурентоспроможних рішень. Існує так званий парадокс інновацій: з одного боку — ризики, з іншого — високі потенційні вигоди. Це класичне протиріччя, з яким стикаються всі інноваційно орієнтовані підприємства — і в Україні, і в світі (Miao, 2023).

Розвиток культури постійного вдосконалення та здатності до адаптації є ключовим фактором, який досягає успіху інноваційної діяльності на підприємствах (Kadugus, 2019). Якщо організація сприяє створенню середовища, в якому працівники можуть вносити свої пропозиції та активно брати участь у процесі вдосконалення, це стимулює інновації на всіх рівнях. Постійне навчання, адаптація до нових умов ринку та готовність до змін є необхідними для виживання і розвитку в умовах жорсткої конкуренції. Таким чином, підприємства, які впроваджують культуру інновацій, можуть успішно реагувати на зовнішні виклики та залишатися на передовій своїй галузі (Parnová, 2022).

Зростання потенціалу вітчизняної аграрної науки є важливим фактором розвитку сільського господарства, підвищення продовольчої безпеки та покращення екологічної ситуації (Balyan, 2022). Основні напрямки, за якими відбувається модернізація агросектору, представлені в таблиці.

Передбачається, що майбутній етап розвитку сільського господарства ґрунтуватиметься на його повній автоматизації з використанням різних видів

штучного інтелекту. Це означає активізацію інноваційного розвитку аграрних підприємств через використання інструментів цифрового маркетингу в умовах цифровізації світової та національних економік (Blishchuk, 2024).

Необхідно відмітити, що в інноваційній діяльності на сьогодні є проблема недостатньо ефективного використання маркетингових інструментів. Стрімке поширення соціальних медіа

надає можливість формувати власну торгову марку через електронний маркетинг (e-mail, власний сайт, Facebook, Instagram, торгові площадки Prom, Agrobiz, Olx, застосування digital-маркетингу – таргетована реклама, SMM, SEO). Цей вид маркетингу є значно простішим та менш витратним. Візуальний образ підприємства в соціальних медіа сприяє встановленню тривалих взаємин зі споживачами, що призводить до зростання їхньої довіри

Таблиця. Основні напрямки сучасної модернізації аграрного сектора України

№ п/п	Характеристика	Короткий опис
1	Цифровізація та Smart Farming	<ul style="list-style-type: none"> використання GPS-навігації та дронів для точного землеробства (контроль стану ґрунту, моніторинг посівів, управління технікою). агromетеостанції для точного прогнозування погоди та оптимізації поливного режиму. Big Data та штучний інтелект для прогнозування врожайності та управління ризиками.
2	Біотехнології та органічне виробництво	<ul style="list-style-type: none"> впровадження нових сортів і гібридів культур з підвищеною стійкістю до посухи, шкідників та хвороб; використання біологічних добрив та засобів захисту рослин замість хімічних аналогів; розширення площ під органічне землеробство, яке має високий попит на міжнародних ринках.
3	Автоматизація та роботизація	<ul style="list-style-type: none"> безпілотні трактори та роботи для зменшення витрат на паливо та людську працю; розумні теплиці з автоматичним контролем температури, вологості та освітлення; автоматичні доїльні системи для підвищення продуктивності молочного тваринництва.
4	Агроєкологія та відновлювані ресурси	<ul style="list-style-type: none"> впровадження ресурсозберігаючих технологій, таких як no-till (нульовий обробіток ґрунту) для збереження вологи та родючості; використання відновлюваної енергетики (біогазові установки, сонячні панелі) на фермах; розвиток агроєкологічних систем, що поєднують рослинництво і тваринництво для мінімізації відходів.
5	Генна інженерія та альтернативні білки	<ul style="list-style-type: none"> дослідження та впровадження генетично модифікованих культур для підвищення врожайності (хоча в Україні поки є обмеження); розвиток альтернативного тваринництва – виробництво білкових продуктів із рослин, комах, штучного м'яса.
6	Розвиток логістики та аграрного експорту	<ul style="list-style-type: none"> використання blockchain-технологій для забезпечення прозорості ланцюгів постачання; розширення можливостей електронної торгівлі (аграрні онлайн-біржі, маркетплейси для продажу продукції напряму); оптимізація складських потужностей (інтелектуальні системи зберігання зерна, зменшення втрат під час транспортування)

Джерело: зведено та доповнено авторами

Для просування інноваційного продукту широко використовують і стандартні методи популяризації наукових досягнень: дні поля, демонстраційні проекти, пілотні впровадження на базі агропідприємств, проведення галузевих конференцій, виставок, агрофорумів із презентацією продукту. Формування партнерських відносин та розширення міжнародного співробітництва відбувається за рахунок залучення міжнародних інвесторів та участі у конкурсному відборі

Висновки

Інноваційна діяльність є важливою складовою системи заходів щодо прискорення розвитку аграрного сектору, підвищення конкурентоспроможності та ефективності сільськогосподарських підприємств. Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що проблема розвитку інноваційної діяльності на основі використання досягнень науково-технічного прогресу в

на отримання грантів для реалізації дослідницьких проектів науковими колективами різних країн.

Міністерство аграрної політики та Національна академія аграрних наук виступають ініціаторами створення інноваційної бази, яка забезпечить включення наукових розробок до реєстру державної підтримки та значно спростить механізми грантового та венчурного фінансування для комерціалізації агроінновацій.

усіх сферах АПК є складною та багатогранною. Впровадження інноваційних технологій є актуальним завданням для будь-якого підприємства і визначається як перспективний напрям розвитку, що створює сприятливе середовище для ефективного використання ресурсного потенціалу та формування конкурентоспроможності. Одним із основних шляхів

удосконалення інноваційної діяльності на підприємстві та, відповідно, підвищення його конкурентоспроможності є реалізація інноваційної політики підприємства з урахуванням усіх особливостей суб'єкта господарювання. Це означає, що підприємство має визначити свої конкурентні переваги, потреби та можливості інноваційного розвитку з урахуванням специфіки свого ринку, технічних можливостей, кадрового потенціалу та фінансових можливостей. Важливо створити стратегічний план інноваційного розвитку, який би враховував потреби та цілі підприємства на середньострокову та довгострокову перспективи. Загалом інноваційна політика підприємства має бути гнучкою, адаптивною та орієнтованою на досягнення стратегічних цілей та підвищення ефективності діяльності, забезпечуючи тим

самим стабільний розвиток та успішну конкурентну позицію на ринку. Безперечно, інноваційна діяльність у сільському господарстві має бути спрямована на досягнення не лише економічних, а й соціальних та екологічних цілей сталого розвитку. Впровадження екологічно чистих технологій і методів виробництва сприяє збереженню природних ресурсів і зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище. Крім того, соціально орієнтовані інновації можуть сприяти покращенню умов життя та праці селян, забезпеченню їх стабільності та добробуту, що є важливими аспектами сталого розвитку. Тільки такий підхід забезпечить сталий розвиток сільського господарства, збереження природних ресурсів та підвищення якості життя сільського населення.

Список використаної літератури

- Andrade D., Pasini F., Scarano F.R. (2020). Syntropy and innovation in agriculture. *Current Opinion in Environmental Sustainability*. 45. P. 20–24. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2020.08.003> (In English)
- Balyan A. V., Vergunov V. A., Annenkov I. O., Krivoruchko I. M. (2022) *Organization of information support for innovative development of agro-industrial production*: Monograph. Kyiv: Agrarian science. 72 p. (In Ukrainian)
- Blishchuk K., Stefanyshyn B. (2024) Management of innovative development of organization. *Economy and Society*. (68). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-64> (In Ukrainian)
- Bondarchuk N., Vasilieva L., Minkovska A. (2022). Strategic management of innovative development of agricultural enterprise to ensure financial and economic security. *Entrepreneurship and innovation*. 23. P. 37–41. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.7> (In Ukrainian)
- Chikov I., Radko V., Marshalok M., Tepliyuk M., Petrenko O., Sharko I, Sitkovska A. (2022) Economic development of agricultural food enterprises on an innovative basis. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. vol. 1 (42). P. 98–106. <https://doi.org/10.55643/fcapt.1.42.2022.3672> (In English)
- Chikov, I., Yaroshchuk, R. (2024). Innovative activity as a system-forming factor of increasing the competitiveness of agroindustrial enterprises. *Economy and Society*, (61). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-78> (In English)
- Dankevych A., Sosnovska O., Dobrianska N., Nikolenko L., Mazur Yu., Ingram K. (2021) Ecological and economic management of innovation activity of enterprises. *Scientific bulletin of the National Mining University*. Issue 5. 118–124. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-5/118> (In English)
- Honcharuk I. V., Sakhno A. A., Chikov I. A. (2023) Assessment of the damages and losses at the economy of Ukraine caused by the military actions, taking into account the possible needs for the restoration of the national economy. *Economy, finances, management: topical issues of science and practical activity*. Vol. 1(63), pp. 109–126. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-1-9> (In Ukrainian)
- Honcharuk I. V., Tomashuk I. V. (2023) The influence of innovative processes on increase of competitiveness of agricultural enterprises. *Economy, finances, management: topical issues of science and practical activity*. Vol. 1 (63), P. 30–47. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-1-3> (In Ukrainian)
- Kadyrus I. H., Donskykh A. S., Oliinyk Yu. O. (2019) Assessing the competitiveness of an agricultural enterprise. *Ahrosvit*. Vol. 21. P. 100–106 [in Ukrainian].
- Kaletnik G. M., Kozyar N. O. (2020) Strategic approaches to investing in the agricultural sector of Ukraine in modern conditions of agro-industrial complex development. *International Scientific and Production Journal "Agricultural Complex Economics"*. Vol. 12 (314). P. 81–89. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081> (In Ukrainian)
- Khaetska O. P. (2022) Competitiveness of agricultural enterprises in an innovative environment. *Business Navigator*. Vol. 2 (69). P. 101–107. <https://doi.org/10.32847/business-navigator.69-15> (In Ukrainian)
- Logosha R. V., Dyachenko M. V. (2023) Theoretical and methodological foundations of the formation of state regulation of the processes of innovative development of the agricultural complex in the conditions of global transformations. *Current issues in modern science*. 2023. Vol. 11 (17). P. 138–152. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-138-152](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-138-152) (In Ukrainian)
- Ludvik, I. (2024). Increasing the competitiveness of Ukrainian agricultural industry through innovative strategies: development and application of models of efficiency analysis in the condition of globalization. *Economy and Society*, (68). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-79> (In Ukrainian)
- Lutsii O., Korniiuchuk T. (2022) Features of forming an innovative development strategy of the agrarian enterprises. *Problems of modern transformations. Economy and management series*, 6. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-04-07> (In Ukrainian)

Miao Y., Kharchenko T. (2023) Improving the Innovative Strategy of Management of Agricultural Enterprises in the Conditions of Globalization. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 52 (5). P. 433–447

<https://doi.org/10.55643/fcaptop.52.2023.4136> (In English)

Mishchenko A. V., Sydorenko L. P. (2023) Innovation management models in organizations: adaptation to modern challenges. *Bulletin of Management and Innovation*. Vol. 7(1). P. 37–51. (in Ukrainian)

Parmová D. Š., Novotná J. (2022). Implementation of quality improvements and innovations in agricultural enterprises. *Agricultural Economics – Czech*. Vol. 68(6). P. 207–218. <https://doi.org/10.17221/410/2021-AGRICECON> (In English)

Pidvalna O. G., Kolesnyk T. V. (2022) Implementation of innovations in the marketing of agricultural enterprises. *Pryazovskiy Economic Herald*. Vol. 2 (31). P. 66–73. <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2022-2-11> (In Ukrainian)

Prokhorova V., Bozhanova O., Hrytsyna O. (2019) Transfer of technologies as a component of innovation-oriented development of the enterprise. *Agrarian economy*. Vol. 12. No. 3-4. P. 71-76. doi: <https://doi.org/10.31734/agrarecon2019.03.071>. (In Ukrainian)

Rasevych I. V., Demydenko O. V. (2022) Innovations as the main factor of agricultural development at the regional level. *Agriculture and crop production: theory and practice*. Issue 4 (6). P. 81-90 <https://doi.org/10.54651/agri.2022.04.10> (In Ukrainian)

Sabluk P. T., Shpykulyak O. G., Kurylo L. I. *Innovative activity in the agricultural sector: institutional*

aspect. Monograph. Kyiv: NNC IAE, 2010. 706 p. (In Ukrainian)

Sira, E., Pukala R. (2020). Management of agriculture innovations: Role in Economic Development. *Marketing and Management of Innovations*. 2. P. 154–166. <http://doi.org/10.21272/mmi.2020.2-11> (In English)

Yuan Y., Chen T. (2022) The Influence of Enterprise Culture Innovation on Organizational Knowledge Creation and Innovation under the Ecological Environment. *Journal of Environment Public Health*. 3419918. <https://doi.org/10.1155/2022/3419918> (In English)

Yurchuk, N., Liudvik, I. (2021) Factors of innovative development of agricultural enterprises”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua>. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.98> (In Ukrainian)

Vergunov V. A. (2019) Scientific foundations of innovative development of agricultural science at the regional level. *Herald of Agrarian Science*. No. 5. (794). P. 70–75. <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk201905-09>. (In Ukrainian)

Vernyuk N., Dyachenko M. (2021) Regulation of innovative development of the agricultural sector of Ukraine. *Efficient economy*. Vol. 4. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.96> (In Ukrainian)

Volodin S. A., Chekamova O. I. (2017) Theoretical foundations of the formation and implementation of innovative potential in the development of the economy. *Economy of agro-industrial complex*. Vol. 5. P. 65-72. (In Ukrainian).

INNOVATIVE ACTIVITY AS A FACTOR OF THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Volodymyr RASEVYCH, ORCID: 0000-0002-3860-3507

Iryna RASEVYCH, ORCID: 0000-0002-4728-7913

Cherkasy State Agricultural Research Station "Institute of Agriculture of the National Agrarian Academy of Sciences of Ukraine"

The article considers the concept of innovative activity, which is closely related to the competitiveness of agricultural enterprises offering their goods or services on regional and international markets. The main stages of the introduction of new products, which are a key characteristic of innovative activity, are described. The factors that slow down the use of innovations at enterprises, as well as those that complicate their integration into the production and processing of agricultural products, are studied. The challenges of the external environment that hinder the introduction of innovations in the agro-industrial complex, in particular, at the state level in terms of creating an effective mechanism to support innovative activity, are outlined. Considerable attention is paid to promising areas of innovation development aimed at increasing the competitiveness of the enterprise. The main directions of modern modernization of the agricultural sector are characterized. The key characteristics of the competitive advantages of agricultural enterprises are determined, which are formed through constant improvement, development of competitive potential, possession of sufficient resources, a global vision of prospects and effective development and implementation of competitive strategies in the context of international activity. The current trends in the introduction of innovations in the agricultural sector of Ukraine, their impact on production efficiency and profitability are analyzed. The main barriers to innovative development are identified and ways to overcome them are proposed. The importance of active development of innovative capital and strengthening of activities in the field of scientific research and development as the main mechanisms for creating new projects and technologies that serve as the foundation of international competitiveness are substantiated.

Keywords: innovation, innovative activity, competitiveness, implementation, innovative processes, investments. This is an open-access article under the terms of the Creative Commons

Отримано: 25.4.2025

Погоджено до друку: 22.5.2025

Опубліковано: 30.9.2025